

21. nedeľa v Cezročnom období

Iz 66, 18–21

Ž 117, 1. 2

Hebr 12, 5–7. 11–13

Lk 13, 22–30

Ak by Ježiš prechádzal vašim mestom a vy by ste mali desať sekúnd na to, aby ste položili akúkoľvek otázku podľa ľubovôle, aká by bola? "Prečo je na svete zlo?" "Ako môžem byť spasený?" "Aké je nebo?"

V evanjeliu tejto nedele dostane anonymný okoloidúci príležitosť položiť Ježišovi jednu z veľkých otázok: „Bude len málo ľudí spasených?“ Ježišova odpoveď je zložitá, nepriama a veľmi sa hodí ju skúmať! Čítania vedúce k evanjeliu nám pomáhajú pripraviť sa pochopiť Ježišovu odpoveď.

Prvé čítanie | Iz 66, 18–21

Toto hovorí Pán: „Ja poznám ich skutky aj ich myšlienky, prídem a zhromaždím všetky národy a jazyky. Ony prídu a uvidia moju slávu.

Dám im znamenie a niektorých z tých, čo sa zachránili, pošlem k národom Taršiša, Pútu, Lídu, Mošocha a Rošu, Tubala a Javana, na ďaleké ostrovy k tým, ktorí o mne nepočuli a nevideli moju slávu, a budú ohlasovať moju slávu národom.

Ony privedú všetkých vašich bratov zo všetkých národov ako obetný dar Pánovi na koňoch a vozoch, na nosidlách, na muliciach a na ťavách na môj svätý vrch, do Jeruzalema, hovorí Pán. Tak ako synovia Izraela prinášajú obetu v čistej nádobe do Pánovho domu. A vyberiem si aj z nich kňazov a levitov, hovorí Pán.“

Toto je slávna a mimoriadne dôležitá pasáž, ktorá v podstate ukončuje Knihu proroka Izaiáša, ktorá bola a je zďaleka najvplyvnejšou zo všetkých kníh prorokov, tak v judaizme, ako aj v kresťanstve. Otcovia nazvali Izaiáša „Piatym evanjeliom“ a je to jediná starozákonná kniha (okrem Žalmov), ktorá vážne súperí s evanjeliami o „väčší podiel“ v Lekcionári: na sv. omšiach v nedele a sviatky sa číta častejšie ako Marek a len o čosi menej ako Matúš.

Izaiáš sa cituje v Novom zákone a v Kumránskych zvitkoch oveľa viac ako ktorýkoľvek iný prorok, čo ukazuje, že teologické perspektívy a očakávania ľudí v Ježišových časoch boli hlboko formované touto knihou. Z tohto dôvodu je naozaj dôležité preskúmať, ako sa táto kniha končí (čo je obsahom dnešného prvého čítania).

Pravdepodobne je zámerom, že úvodné a záverečné proroctvá Knihy proroka Izaiáša obsahujú vážne pokarhanie súčasnej generácii Izraela za nesprávne liturgické slávenia (1, 10 – 17; 66, 1 – 4), ako aj pozitívnejšiu víziu slávnej budúcnosti, v ktorej sa celé ľudstvo spojí v uctievaní Pána na Sione (2, 1 – 5; 66, 22 – 23). Oblúk rozprávania ľudských dejín v Izaiášovi sa začína pri neadekvátnom uctievaním izraelského národa v súčasnosti a smeruje k dokonalému uctievaniu celého ľudstva v budúcnosti. Izaiášovu víziu osudu ľudstva dobre zhŕňa posledné proroctvo knihy (ktoré prichádza hneď po našom prvom čítaní):

“Lebo ako budú trvalými predom mnou nové nebesá a nová zem, ktoré stvorím - hovorí Pán - tak bude trvalé vaše potomstvo a vaše meno a každý mesiac v novmesiaci a každý týždeň v sobotu príde sa každé telo klaňať pred moju tvár - hovorí Pán” (Iz 66, 22 – 23).

Izaiášovo orákulum predstavuje obnovenie Božieho stvoriteľského zámeru s ľudstvom. Ako bol na začiatku vekov stvorený Adam ako *homo liturgicus* („uctievajúci človek“) a pôvodný kňaz v záhrade Eden, tak bude na konci čias celé ľudstvo znovu zjednotené v celi, pre ktorý je stvorené, a to chváliť Boha.

Teraz sa bližšie pozrime na prvé čítanie. Hovorí nám o sérii udalostí. Boh hovorí najprv o tom, že:

(1) zhromaždí národy a vloží medzi nich svoje znamenie. Z týchto zhromaždených národov

(2) pošle „utečencov“ k iným, vzdialenejším národom, ktoré ho nepoznajú. Tým budú títo „utečenci“ kázať o Božej sláve. Zdá sa, že potom

(3) tieto ďalšie národy privedú so sebou Izraelitov, keď budú putovať do Jeruzalema a (4) spomedzi nich, zmiešaných pútnikov, Pán niektorých ustanoví pre kňazskú službu.

Tento Izaiášov záver možno chápať ako víziu misijnej expanzie Cirkvi. Najprv sa „národy“ (pohania) zhromažďujú k Bohu – to sa deje už v apoštolskom období, najmä prostredníctvom služby sv. Pavla. Potom sú príslušníci týchto zhromaždených pohanov sami poslaní ďalej k pohanským národom, aby kázali Božiu slávu. Tomu by zodpovedalo misijné úsilie Cirkvi po ére apoštolov až do súčasnosti.

Medzi týmito vzdialenými národmi, ktorým idú pohanskí „utečenci“ kázať evanjelium, sú osoby pochádzajúce spomedzi desiatich kmeňov Izraela, ktorých identitu pozná iba Boh. Tieto osoby reagujú spolu s ostatnými pohanmi na kázanie Cirkvi a týmto spôsobom sú zmierení s Pánom a navrátení k jeho zmluve o naplnení Božích zaslúbení všetkým dvanástim kmeňom. Toto sa myslí pod postavou Izaiáša, ktorý hovorí o Izraelitoch („vaši bratia a sestry“, čiže etnickí príbuzní proroka), že ich pohania privedú späť do „Jeruzalema“ ako „*obetný dar Pánovi*“. Nakoniec niektorí z tohto množstva pohanov aj Židov, ktorí prichádzajú do „Jeruzalema“ na púť, sú vyčlenení na kňazskú službu, čo naznačuje, že v budúcom veku už nebude kňazstvo obmedzené na kmeň Léviho, ako to bolo v Starej zmluve.

Vo svetle Krista teda môžeme rozpoznať tento záver Izaiáša ako proroctvo o misionárskej expanzii Cirkvi, prostredníctvom ktorej sa pohania aj Izraeliti zmieria s Bohom.

Responzóriový žalm | Ž 117, 1. 2

R.: Chod'te do celého sveta a hlásajte evanjelium.

Chváľte Pána, všetky národy, *

oslavujte ho, všetci ľudia; R.

lebo je veľké jeho milosrdenstvo voči nám *

a pravda Pánova trvá naveky. R.

Žalm 117 je najkratší zo všetkých žalmov a tu máme uvedený celý jeho text. V podstate je príkazom pre „*všetky národy*“ chváliť Pána. Verím, že mnohé zo žalmov boli zložené za čias Dávida a Šalamúna, ako tvrdia ich podnadvisy. Počas Dávidovho a Šalamúnovho obdobia sa kráľovstvo ovládané z Jeruzalema stalo blízkovýchodnou ríšou, ktorá asimilovala niekoľko okolitých pohanských národov (Edom, Ammon, Moáb, Arábia, Aram/Sýria) a od ostatných prijímala hold. Príkaz v mnohých žalmoch, aby „národy“ chválili Pána, nie je prázdnu rétorikou. V staroveku boli často veľvyslanectvá a iní predstavitelia vazalských národov, začlenených do Dávidovej ríše, v Jeruzaleme a navštevovali kráľovskú svätyňu (neskôr chrám), aby vzdali úctu Pánovi, Bohu ich vládcu (dávidovského kráľa). Takže na nádvoríach chrámu boli v staroveku prítomní pohania a leviti im spievali rôzne pokyny na chválu Boha.

Tento žalm nám pripomína, že nadnárodný charakter Cirkvi predznamenal už v Starom zákone medzinárodný charakter Dávidovho kráľovstva. Cirkev je Dávidovo kráľovstvo, pretože Ježiš, Syn Dávidov, vládne nad Cirkvou ako Kráľ.

Druhé čítanie | Hebr 12, 5-7. 1

Bratia, zabudli ste na povzbudenie, ktoré sa vám prihovára ako synom: „Syn môj, nepohrdaj Pánovou výchovou, ani neklesaj, keď ťa on karhá. Lebo koho Pán miluje, toho tresce, a šľahá každého, koho prijíma za syna.“

Je na vašu nápravu, čo znášate. Boh s vami zaobchádza ako so synmi. A ktorého syna by otec nekarhal?

Pravda, každá výchova v prítomnosti sa nezdá radostná, ale krušná; neskôr však prináša upokojujúce ovocie spravodlivosti tým, ktorých ona vycvičila.

Preto vzpružte ochabnuté ruky a podlomené kolená! A vaše nohy nech kráčajú rovno, aby sa to, čo je chromé, nevykĺbilo, ale skôr aby sa uzdravilo.

V tomto čase v cirkevnom roku druhé čítanie takmer priebežne prechádza záverom Listu Hebrejom (kap. 11 - 13). Zdá sa, že tento list bol adresovaný židokresťanom, ktorí boli pod tlakom, aby sa vrátili k judaizmu, možno dokonca čelili fyzickým prenasledovaniám zo strany svojich príbuzných a úradníkov. Autor Listu Hebrejom pomáha svojim čitateľom teologicky pochopiť ťažkosti, ktoré zažívajú. Nie je to znak Božej nenávisti ani kliatby. Je to skôr znak lásky Boha, ktorý voči svojim deťom vystupuje ako Otec. Kresťania by sa nemali nechať odradiť ťažkosťami a odporom, ale mali by sa nimi nechať povzbudiť vediac, že Boh ich dovoľuje na zdokonalenie ich viery. Ježiš v evanjeliu učí, že cesta spasenia zahŕňa boj: treba sa snažiť vojsť tesnou bránou a nie všetci budú dost silní. To naznačuje, že na ceste k spaseniu zažijeme prenasledovanie a odpor, a toto druhé čítanie nám pomáha pochopiť, že takéto bolestivé skúsenosti nie sú v rozpore s láskou Boha Otca.

Evanjelium | Lk 13, 22-30

Cestou do Jeruzalema prechádzal Ježiš mestami a dedinami a učil.

Ktosi sa ho spýtal: „Pane, je málo tých, čo budú spasení?“

On im povedal: „Usilujte sa vojsť tesnou bránou, lebo hovorím vám: Mnohí sa budú pokúšať vojsť, a nebudú môcť. Keď hospodár vstane a zatvorí dvere a vy zostanete vonku, začnete klopať na dvere a volať: ‚Pane, otvor nám!‘ A on vám povie: ‚Ja neviem, odkiaľ ste!‘

Vtedy začnete hovoriť: ‚Jedli sme s tebou a pili, na našich uliciach si učil.‘ Ale on vám povie: ‚Ja neviem, odkiaľ ste; odíďte odo mňa všetci, čo pášete nepravosť!‘

Tam bude plač a škrípanie zubami, až uvidíte, že Abrahám, Izák, Jakub a všetci proroci sú v Božom kráľovstve, a vy ste vyhodení von.

A prídu od východu i západu, od severu i od juhu a budú stolovať v Božom kráľovstve. A tak sú poslední, ktorí budú prvými, a sú prví, ktorí budú poslednými.“

Už dávno sme prešli stredom liturgického roka a teraz rýchlejšie kráčame s Ježišom po ceste jeho poslednej cesty v „príbehu z ciest“ (Lk 10 - 19). Táto Ježišova cesta vyvrcholí jeho smrťou a čítania posledných nediel boli pochmúrne. Výnimkou nie je ani táto nedeľa. Pýtajúci sa kladie otázku: "Budú zachránení len niektorí?" Ježiš – ako je to pre neho typické – nedáva priamu odpoveď. Namiesto toho odpovedá príkazom: "Usilujte sa vojsť tesnou bránou." Ježiš v podstate hovorí pýtajúcemu sa: „Netráp sa abstraktnými otázkami, ako je presný počet alebo percento ľudí, ktorí budú spasení. Takéto poznanie ti nebude odhalené a v žiadnom prípade by ti neprinieslo nič dobré. Tvoja starosť by mala byť o svoju vlastnú spásu, pretože cesta spásy nie je ľahká.“ Ježiš hovorí: „Usilujte sa vojsť tesnou bránou, lebo mnohí sa budú pokúšať vojsť, a nebudú môcť“ (v angličtine „nebudú dost silní“, pozn. prekl.). To jasne učí, že cesta spasenia bude zahŕňať boj a nie každý v ňom bude

úspešný. V skutočnosti mnohí zlyhajú. Ako sa to líši od toho, čo sa v Amerike považuje za kresťanstvo! Rôzne skupiny robia viere medvediu službu. Po prvé, niektorí protestanti učia „spásu iba vďaka viere“ takým spôsobom, že cesta k spaseniu sa javí ako ľahká záležitosť viery bez rastu vo svätosti alebo asketického boja. To je zjavne nesprávne — popiera sa tým Ježišovo kázanie. Potom sú teológovia na univerzitách a v seminároch, ktorí po generácie učia, že v podstate každý ide do neba, takmer proti svojej vôli, a len málokto, ak vôbec niekto, skončí v pekle. Tento názor nemá reálny základ vo Svätom písme ani v cirkevnej Tradícii. Nebudem tu argumentovať, ale brilantne to robí Ralph Martin vo svojej knihe

vatikánsky koncil a jeho dôsledky pre novú evanjelizáciu). Je povzbudivé, že jeho knihu schvaľujú mnohí z „najvyšších predstaviteľov“ amerického episkopátu, čo naznačuje, že preláti na najvyšších úrovniach si uvedomili, aké nebezpečné je „ľahké spasenie“ pre zdravie Cirkvi.

Nakoniec je tu liturgické zneužívanie pri pohreboch, kde sú takmer nepraktizujúci katolíci a niekedy aj otvorení heretici a zjavne nemorálne osoby prakticky kanonizovaní, pričom všetci zhromaždení sú uistení, že – napriek tomu, že zosnulý evidentne nemal záujem prežívať spoločenstvo s Ježišom, kým bol nažive – teraz je určite v nebi „s Pánom“. Tento druh liturgie je mocným nástrojom omylu: laickým katolíkom klame, že každý pôjde do neba takmer napriek všetkému, čo robí alebo čomu verí. Ale učil takto Ježiš? Rozhodne nie! Namiesto toho by sme mali na pohrebe všetkých čítať Mt 25. Viedlo by to k oveľa zdravšej katolíckej kultúre.

Ježišove slová sú zamerané najmä na jeho vlastnú generáciu. Opisuje ľudí, ktorí klopú na bránu, za ktorou sa odohráva nebeská svadobná hostina, a hovoria: „Jedli sme s tebou a pili, na našich uliciach si učil.“ Napriek tomu sa ocitnú vyhnaní ako zločinci, zatiaľ čo pohania zo severu, juhu, východu a západu zaujmú svoje miesto pri „stole v Božom kráľovstve“.

Prvý zmysel Ježišovho posolstva bol určený jeho vlastným súčasníkom a bolo ním, že by mali brať vážne príležitosť, ktorú im teraz ponúka, aby činili pokánie a nasledovali ho. Bežné zoznámenie sa s Ježišom počas jeho pozemskej služby neprispieje k ich večnej spáse.

Ježišove slová však majú aj sekundárny duchovný zmysel, ktorý sa týka najmä tých z nás, ktorí navštevujeme kostol a veríme, že poznáme Ježiša. „Jeme a pijeme“ s ním a on nás učí v našich cirkevných spoločenstvách. Sme oboznámení s Ježišom. Myslíme si, že ho poznáme. Máme za sebou „X“ rokov katolíckej školy, alebo sme chodili na Univerzitu svätého „X“, alebo sa naša mama často modlí ruženec, alebo možno aj my sami sa občas modlíme ruženec, takže si myslíme, že „poznáme“ Ježiša. Máme výhodu. Spozná nás, keď sa dostaneme k bránam z perál (nebeským, pozn. prekl.). Božechráň, aby sme sa nedočkali šoku! Ježišovo učenie je nepríjemným šokom pre každého, kto sa spolieha na svoje spasenie! Tí, ktorí tak robia, budú pravdepodobne z nebeskej hostiny vytlačení inými, ktorých nepoznajú. Vhodnou odpoveďou na toto evanjelium je pokánie a rozhodnutie zaprieť samých seba, vziať každý deň svoj kríž a nasledovať Ježiša (pozri Lk 9, 23). Musíme prestať žiť život zameraný na rozkoše, plne sa podriaďovať celému Ježišovmu učeniu, ktoré odovzdáva jeho Cirkev, znovu si prečítať Mt 5 – 7 a podľa toho upraviť svoj životný štýl.